

§60

Nyanskaffning av tågfordon (KTN/54/2025)

Sammanfattning

Norrtåg AB har tagit fram en inriktningsplan, Norrtåg 2040 – en tågvision, för utvecklingen av den framtida regionala tågtrafiken i de fyra norra länen i Sverige. Syftet är skapa en samsyn för de förändringar som planeras i form av större infrastrukturinvesteringar och den långa framförhållning som krävs för att anskaffa tillräckligt med fordon för att klara försörjningen under de kommande 15–20 åren. Ambitionen för visionen är att den ska ligga till grund för beslut om exempelvis fordonsanskaffning och framtida trafikutveckling.

Norrtåg AB:s styrelse behandlade dokumentet vid sitt sammanträde den 18 december 2023, och beslutade att fastställa Norrtåg 2040 – En tågvision, samt att rekommendera de berörda regionerna och de regionala kollektivtrafikmyndigheterna att ställa sig bakom visionsdokumentet. Regionfullmäktige i Region Jämtland Härjedalen beslutade vid sitt sammanträde den 24 april 2024, § 57, att ställa sig bakom Norrtåg AB:s dokument Norrtåg 2040 – En tågvision. I tågvisionen har ett 60-tal trafikanalyser genomförts som beskriver förväntade effekter på resande, intäkter och kostnader utifrån scenarier. Utgångspunkten har varit de kostnads- och intäktsnivåer som var kända i 2019 års prisnivå, och antagandet är att kostnads- och intäktsutveckling kommer att följa varandra. Bedömningen av framtida intäkter bygger på prognoser, baserade på forskning och erfarenheter av annan trafik.

De fyra regionerna behöver senast i februari 2026 fatta beslut om vilken nivå trafiken i respektive stråk ska utvecklas till i början av 2030-talet eftersom fordonen för denna trafik måste beställas under 2026. För Region Jämtland Härjedalen innebär det Mittstråket, dvs Sundsvall – Storlien.

Marknaden för begagnade fordon är begränsad och nyanskaffning är därför en viktig del av utvecklingen. Det tar omkring åtta år att köpa nya fordon, från det att förstudier genomförs tills att fordonen finns i trafik. Nya fordon som anskaffas under 2025 kan finnas i trafik tidigast under 2030.

Enligt tågvisionen är tanken att fördubbla Norrtågs basutbud samtidigt som nya stråk blir klara fram till 2040. Effekten förväntas bli ett mångdubbelt resande och därmed ökade biljettintäkter. För att uppnå den förväntade effekten behöver Region Jämtland Härjedalen, enligt tågvisionen anskaffa fem fordon.

För att Transitio ska kunna påbörja en upphandling behöver regionerna besluta om att ingå ett borgensåtagande. Enligt tågvisionen är förslaget att Region Jämtland Härjedalen ska anskaffa fem fordon vilket skulle innebära ett borgensåtagande på 1,1 miljarder kronor.

Kommuninvest gör årligen en limitprövning av Region Jämtland Härjedalen ur ett koncernperspektiv för att fastställa hur mycket organisationen får låna respektive år. Att limitprövningen görs ur ett koncernperspektiv innebär att även delägda bolag och kommunalförbund påverkar Region Jämtland Härjedalens kreditlimit hos Kommuninvest. Här ingår såväl resultat som lämnade borgensåtaganden och därmed påverkas Region Jämtland Härjedalens finansiella ställning negativt när organisationen ingår propriärborgen.

Utifrån Region Jämtland Härjedalens finansiella situation bedöms två fordon vara möjliga att gå i borgen för i ett första steg. Dessa två fordon skulle ersätta befintlig trafik och inte innebära en utökning eller utveckling av tågtrafiken i länet. Om Region Jämtland Härjedalens finansiella ställning skulle förbättras är Region Jämtland Härjedalen avropsberättigade ytterligare tre fordon. Om Region Jämtland Härjedalen inte går i borgen och deltar i upphandlingen finns i framtiden inte möjlighet till avropsberättigade inom ramen för den gemensamma upphandlingen.

I dagsläget uppgår regionens driftsanslag till Norrtåg till 43 mkr. Nyanskaffning av två fordon innebär att driftskostnaderna beräknas öka med mellan 18 - 30 mkr. Kollektivtrafiken arbetar aktivt för att öka intäkterna och prognosticerar 2025 överskott på 12,0 mkr trots ett intäktsbortfall på 5,8 mkr, dels på grund av problem med det nya biljett- och betalsystemet, dels ett intäktsbortfall på grund av försenade ungdomskort. Bedömningen är i nuläget att kostnadsökningen för nyanskaffning av två fordon ryms inom befintlig budgetram för 2030 och framåt.

Om inga nya fordon införskaffas kommer det att innebära en neddragning av nuvarande trafik vilket i förlängningen sannolikt även får negativa konsekvenser för regionens tillväxt och Region Jämtland Härjedalens miljömål samt att det fortsatta ägande i Norrtåg då kan äventyras och behöva utvärderas.

Kollektivtrafiknämnden föreslår regionstyrelsen att Region Jämtland Härjedalen ska gå vidare med upphandling av två tågfordon. Utifrån detta kommer regionstyrelsen att bereda ärendet vidare till regionfullmäktige med förslag till beslut om borgensåtagande och att ingå uppdragsavtal och hyresavtal med AB Transitio.

Förslag till beslut

Kollektivtrafiknämnden föreslår regionstyrelsen att gå vidare med upphandling av två fordon.

Beslut

Kollektivtrafiknämnden föreslår regionstyrelsen att gå vidare med upphandling av två fordon.

Kollektivtrafiknämnden

2025-12-17

Expedieras till

Regionstyrelsen

Norrtåg AB

Ekonomidirektör

Regional utvecklingsdirektör

Områdeschef Kollektivtrafik

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Nyanskaffning av tågfordon
- PM Norrtåg Fordons- och Anskaffningsstrategi
- PM Transitio till Norrtåg avseende fordonsanskaffning
- nab PM Upplåningsbehov per ägare 2025-10-20